

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

TRANSVERSAL
4 GREEN skills
TOURISM

GAIRĖS

ŽALIŲJŲ ĮGŪDŽIŲ MOKYMŲ

ORGANIZAVIMUI

PROFESINIAME MOKYME,

TAIKANT AKTYVIUS
MOKYMOSI
METODUS

Parengta projektui:

TRANS4GREEN: Scenarijais grįstas mokymasis, skirtas žaliųjų transversalių įgūdžių ugdymui turizme

Bendradarbiaujant:

Tarptautiniam vadybos institutui

Graičiūno aukštajai vadybos mokyklai

*Yalova Şaban Temuge profesinei ir techninei
aukštajai mokyklai*

Projektas finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis.

Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Nacionalinės agentūros (Žmogiškųjų išteklių plėtros centro) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei ŽIPC negali būti laikomi už juos atsakingais.

PRATARMĖ

Tvarumas nebėra tik madingas žodis – tai būtinybė (Sathishkumar, 2025). Visų sektorių įmonės – nuo transporto iki žemės ūkio – patiria vis didesnę spaudimą veikti tvariau ir mažinti savo poveikį aplinkai. Turizmo pramonė, kaip pagrindinė ekonominio ir socialinio augimo varomoji jėga, labai priklauso nuo gamtos išteklių ir daranti jiems didelę įtaką, atlieka esminį vaidmenį šiame pokytyje. Vis dėlto reikalingų įgūdžių ir išteklių trūkumas riboja jos gebėjimą prasmingai transformuotis, o tai pabrėžia neatidėliotiną darbo jėgos, turinčios į ateitį orientuotų, tvarių įgūdžių, poreikį.

Nors ES skatina švietimo ir mokymo sektorių prisidėti prie žaliosios pertvarkos ir stiprinti visų besimokančiųjų tvarumo kompetencijas (ES, 2022 m.), švietimas ne visada spėja su žaliosios ekonomikos tendencijomis („Adecco“, 2023 m.), todėl tokios iniciatyvos kaip „TRANS4GREEN: scenarijais grįstas mokymasis, skirtas žaliųjų transversaliųjų įgūdžių ugdymui turizmo srityje“ yra būtinos siekiant panaikinti šį atotrūkį.

Šis leidinys, **“Gairės žaliųjų įgūdžių mokymų organizavimui, taikant aktyvius mokymosi metodus,”** yra trečiasis pagrindinis „Erasmus+“ projekto **TRANS4GREEN** rezultatas. Jis papildo “Holistinę transversaliųjų žaliųjų įgūdžių mokymo metodiką turizmo profesiniame mokyme” ir “Įrankių rinkinį”, pateikdamas praktines gaires, kaip kurti ir vykdyti veiksmingus žaliųjų įgūdžių mokymus tiek profesinio mokymo, tiek mokymosi visą gyvenimą kontekstuose, ir padėdamas pamatus žaliųjų įgūdžių ugdymo integravimui į profesinio mokymo programas.

Visuose **TRANS4GREEN** projekto rezultatuose pabrėžiami **žalieji transversalieji įgūdžiai** (ESCO v. 1.1), kurie yra būtini ne tik tvarumui turizmo sektoriuje, bet ir kaip kompetencijos, kurias galima perkelti į kitus sektorius, suteikiančios besimokantiems galimybę spręsti aplinkosaugos problemas ir įgyvendinti reikšmingus pokyčius įvairiose pramonės šakose.

Projekto požiūriu, siekiant ugdyti žaliuosius įgūdžius, naudojami aktyvaus mokymosi metodai. Tai užtikrina, kad dalyviai ne tik įgis žinių, bet ir lavins kritinio mąstymo, problemų sprendimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, reikalingus norint taikyti žaliuosius principus realiame pasaulyje.

Šios gairės skirtos pedagogams, lektoriams ir organizacijoms, siekiantiems integruoti tvarumą į savo programas, įgalinti besimokančiuosius spręsti iššūkius, kartu kurti sprendimus ir ugdyti aplinkosauginę atsakomybę.

Tikimės, kad šios gairės kartu su kitais TRANS4GREEN produktais įkvėps ir padės mokytojams, pedagogams ir organizacijoms veiksmingai diegti žaliuosius įgūdžius ir prisidėti prie tvarios ateities.

Pratarmė	<u>2</u>
1. Įvadas į aktyvų mokymąsi ir jo aktualumą profesiniam mokymui	<u>4</u>
2. Aktyvaus mokymosi tendencijos ir įvadas į scenarijais grįstą mokymąsi (SBL)	<u>8</u>
3. Transversalių žaliųjų įgūdžių ugdymo metodai	<u>9</u>
4. Kaip kurti aktyvaus mokymosi patirtis profesinio mokymo srityje (VET)	<u>13</u>
5. TRANS4GREEN projekte išmoktos pamokos	<u>20</u>
6. Nuorodos ir šaltiniai	<u>23</u>

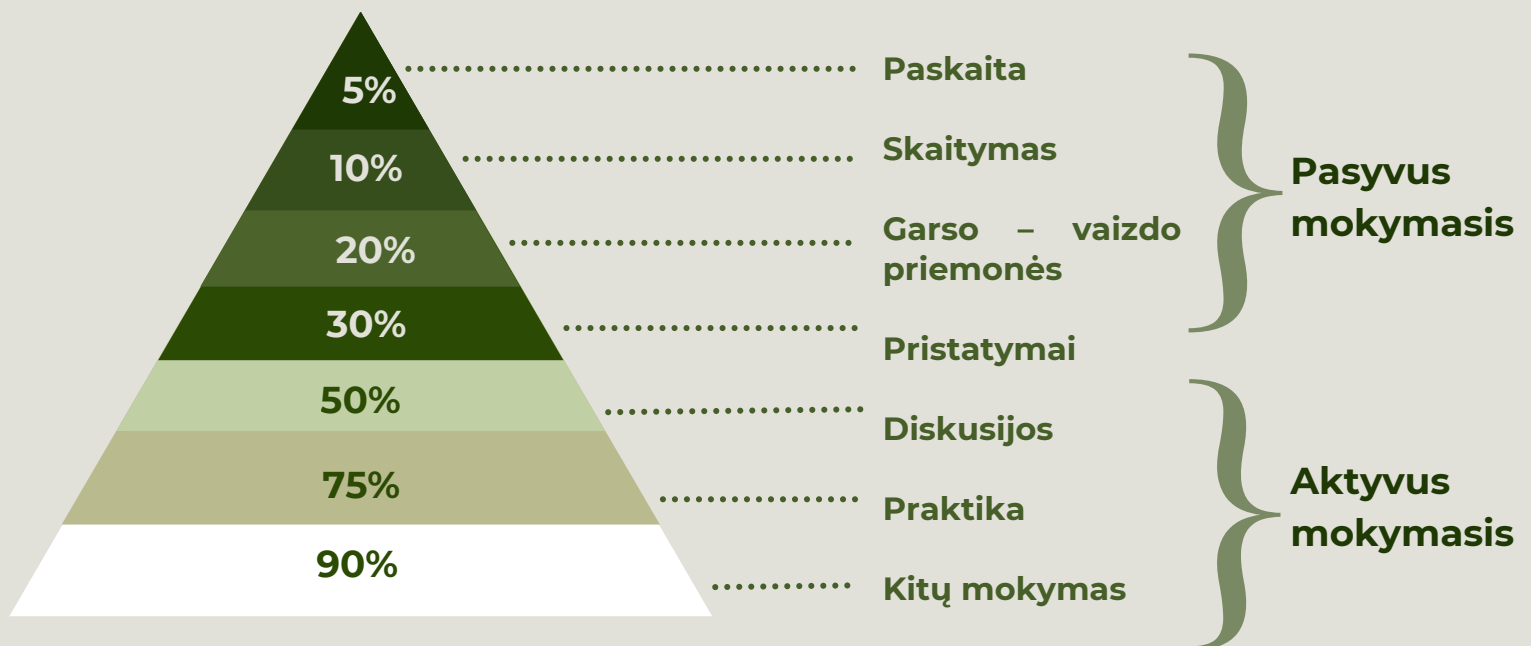
1. ĮVADAS Į AKTYVŲ MOKYMĄSI IR JO AKTUALUMĄ PROFESINIAM MOKYMOI

Aktyvus mokymasis yra į besimokantįjį orientuotas metodas, kai dalyviai aktyviai užsiima prasminga veikla, apmąsto ir bendradarbiauja, o ne pasyviai gauna informaciją. Jis pabrėžia sąveiką, dalyvavimą ir asmeninę atsakomybę už savo mokymąsi, užtikrinant, kad besimokantieji dalyvautų problemų sprendimo, sprendimų priėmimo ir refleksijos praktikoje.

Šis požiūris pagrįstas įtakingomis edukacinėmis teorijomis, kurios pabrėžia aktyvų besimokančiųjų vaidmenį kuriant žinias. Dewey principas „mokymasis veikiant“ pabrėžia mokymąsi per realią patirtį, Piaget konstruktyvizmas aiškina, kaip besimokantieji pritaiko ir pertvarko žinias asimiliacijos ir akomodacijos būdu, o Kolb patirtinio mokymosi ciklas integruoja šias idėjas į keturių etapų procesą: patirtį, refleksiją, conceptualizavimą ir eksperimentavimą. Kartu šie pagrindai palaiko į mokinį orientuotus, patirtinius metodus, kai besimokantieji aktyviai sąveikauja su užduotimis ir taiko žinias praktikoje.

Skirtumas tarp aktyvaus ir pasyvaus mokymosi

Aktyvus mokymasis skiriasi nuo pasyvaus mokymosi tuo, kad besimokantieji yra proceso centre, skatinami dalyvauti ir apmąstyti (reflektuoti).

Pav. 1: Skirtumas tarp aktyvaus ir pasyvaus mokymosi

(Adaptuota iš <https://keydifferences.com/difference-between-active-and-passive-learning.html>)

Aktyvaus mokymosi aktualumas profesiniame mokyme (VET)

Profesiniame mokyme, kur praktiniai įgūdžiai yra esminiai, aktyvus mokymasis ypač svarbus, nes jis:

- sujungia teoriją ir praktiką, leisdamas besimokantiejiems tiesiogiai taikyti sąvokas realiose užduotyse.
- lavina transversaliuosius įgūdžius, tokius kaip komandinis darbas, problemų sprendimas ir aplinkosauginis sąmoningumas.
- skatina motyvaciją ir įsitraukimą, nes besimokantieji mato tiesioginį savo veiksmų poveikį.
- skatina kritinį mąstymą, padėdamas besimokantiejiems įvertinti aplinkosaugos ir tvarumo iššūkius.

Profesinio mokymo kontekste ypač veiksmingi šie metodai:

Metodas	Aprašymas
Problemų sprendimais grįstas mokymasis (PBL)	Besimokantieji sprendžia sudėtingas, realaus pasaulio problemas, pvz., kuria nulinių atliekų savitarnos sistemą.
Scenarijais grįstas mokymasis (SBL)	Besimokantieji naviguoja išsišakojančiais scenarijais, kad įvertintų savo pasirinkimų pasekmes.
Projektinis darbas	Besimokantieji kuria ir įgyvendina projektus, kurie atspindi darbo vietoje atliekamas užduotis.
Simuliacijos	Besimokantieji dalyvauja realaus pasaulio modeliavimuose (simuliacijose), pavyzdžiui, atlieka energijos auditus viešbučiuose.
Vaidmenų žaidimai	Besimokantieji prisiima skirtingus vaidmenis, kad išanalizuotų perspektyvas ir sprendimų priėmimo procesus.
Kolegų mokymas	Besimokantieji moko ir mentorauja vienas kitam, stiprindami supratimą bendradarbiaujant.
Veiklos realioje aplinkoje	Besimokantieji tiesiogiai įsitraukia į darbo aplinką ir tvarumo iniciatyvas.
Atvirkštinė klasė	Besimokantieji internetu studijuoja teorinę medžiagą ir pritaiko ją klasėje.
Mokymasis teikiant paslaugas	Besimokantieji prisideda prie bendruomenės projektų, pvz., įgyvendina atliekų perdirbimo kampanijas turizmo objektuose.
Mokymasis iš kolegų	Besimokantieji mentorauja vieni kitiems, stiprindami bendradarbiavimą ir abipusę atsakomybę.

Aktyvaus mokymosi privalumai profesiniame mokyme (VET)

Pagrindiniai pranašumai apima:

- **Žinių įsiminimas:** aktyviai įsitraukę besimokantieji įsimena 70–80% žinių, palyginti su daug mažesniais rodikliais taikant pasyvius metodus.
- **Pasirengimas realiam pasauliui:** besimokantieji praktikuoja su industrija susijusiuose scenarijuose, kurie juos tiesiogiai paruošia įsidarbinimui.
- **Įsidarbinamumas:** absolventai, turintys aktyvaus mokymosi patirties, greičiau prisitaiko prie darbo aplinkos ir tvarumo reikalavimų.
- **Elgesio pokyčiai:** besimokantieji dažniau perima tvarius įpročius, nuolat praktikuodamiesi ir reflektuodami.

Kodėl aktyvus mokymasis svarbus žaliųjų įgūdžių ugdymui

Žalieji įgūdžiai nebėra pasirenkami – jie yra būtini tvariai ateičiai. Žalieji įgūdžiai apima žinias, gebėjimus, vertybes ir požiūrį, reikalingus žmogaus veiklos poveikiui aplinkai mažinti ir tvariai praktikai skatinti visuose sektoriuose (ESCO).

KAS YRA ŽALIEJI ĮGŪDŽIAI?

Žalioji transformacija – tai ekonomikos perėjimas nuo iškastinio kuro ir gamtos išteklių perteklinio vartojimo

Žalieji įgūdžiai – tai įgūdžiai, kurie padeda ekonomikai pereiti prie žaliosios ekonomikos.

Žaliojo darbo tai yra darbas, kuriam atlikti reikia bent vieno žaliajo įgūdžio.

JŲ APIMTIS GALI JUS NUSTEBINTI

Pažangūs įgūdžiai, tokie kaip nulinės energijos pastatų projektavimas

Bet tai pat...

Pagrindiniai įgūdžiai, pavyzdžiui, maisto šalinimas naudojant ekologiškas technikas

Techniniai įgūdžiai, pavyzdžiui, vėjo turbinų tikrinimas

Bet tai pat...

Socialiniai ir emociniai įgūdžiai, tokie kaip bendravimas su vietos bendruomenėmis

Nauji įgūdžiai, pavyzdžiui, vandenilio gamyba

Bet tai pat...

Seni patobulinti įgūdžiai, pavyzdžiui, finansinių modelių rengimas naudojant anglies dioksido kainodarą

Naudojama **įprastai daug teršalų** išskiriančiuose sektoriuose, tokiuose kaip energetika ir transportas

Bet tai pat...

Naudojama **netradiciniuose sektoriuose**, tokiuose kaip menas ir pramonė

Pav. 2: Žalieji įgūdžiai

(Adaptuota iš: <https://www.linkedin.com/posts/zurina-othman-0a90b781-green-skills-be-prepared-for-transition-activity-7247052868602494977-KbMc/>)

Šių įgūdžių ugdymas reikalauja daugiau nei teorinių žinių – besimokantieji turi aktyviai spręsti realaus pasaulio iššūkius, eksperimentuoti su sprendimais ir apmąstyti rezultatus.

Aktyvus mokymasis yra idealus metodas. Akcentuojant dalyvavimą, bendradarbiavimą ir praktinį problemų sprendimą, besimokantieji gali įgyti ir veiksmingai taikyti žaliuosius įgūdžius, skatindami ne tik supratimą, bet ir gebėjimą skatinti prasmingus aplinkos pokyčius. Toks metodas užtikrina, kad besimokantieji nebūtų pasyvūs žinių gavėjai, o aktyvūs veikėjai, gebantys įgyvendinti tvarią praktiką įvairiose pramonės šakose.

Be to, aktyvus mokymasis skatina patirtinį supratimą, įtraukdamas besimokančiuosius į realius scenarijus ir apmąstymus, padėdamas jiems susieti teoriją su praktika, atpažinti sprendimų pasekmes, ugdyti perkeliamus įgūdžius ir ugdyti požiūrį, reikalingą tvarią praktiką įgyvendinti įvairiose pramonės šakose ir bendruomenėse.

ACTIVE

PASSIVE

Europos įgūdžių, kompetencijų, kvalifikacijų ir profesijų sistema pateikia išsamią sistemą, skirtą žaliųjų įgūdžių nustatymui ir ugdymui profesinio mokymo (VET) programose. ESCO v. 1.1.1 apibrėžia 381 įgūdį ir 185 žinių sąvokas, įskaitant penkis transversaliuosius įgūdžius, kurie yra svarbiausi žaliajai darbo rinkai.

 [Europos įgūdžių, kompetencijų, kvalifikacijų ir profesijų sistema](#)

Cedefop vadovas, kaip patenkinti įgūdžių poreikius žaliajai pertvarkai taip pat pabrėžia įgūdžių analizės ir valdymo vertę, remiant žaliąją pertvarką, parodant, kaip profesinis mokymas gali daryti praktinį poveikį per pameistrystę, įgūdžių kėlimą, perkvalifikavimą, patvirtinimą ir mikrokvalifikacijas.

 [Cedefop vadovas, kaip patenkinti įgūdžių poreikius žaliajai pertvarkai](#)

Žaliosios transformacijos įgūdžių rinkinys – interaktyvus PDF failas, kuriame pateikiami gerosios praktikos pavyzdžiai, kaip ugdyti žaliuosius įgūdžius, metodus, įrankius, procesus ir iniciatyvas. Jame yra ataskaitų suvestinė, kurioje pateikiami projektai pagal šalis, sektorius ir darnaus vystymosi tikslus.

 [Išbandykite įrankių rinkinį](#)

2. AKTYVAUS MOKYMOSI TENDENCIJOS IR ĮVADAS Į SCENARIJAIŠ GRĮSTĄ MOKYMĄSI (SBL)

Laikui bėgant tendencijos keičiasi:

Tradicinės
paskaitos

Mišrus
mokymasis

Žaidybinio
mokymosi
metodas

Scenarijais
grįstas
mokymasis
(SBL)

Naujausios švietimo tendencijos

Naujausios švietimo tendencijos pabrėžia patyriminius ir dalyvaujamuosius metodus:

- **Mišrus mokymasis:** tiesioginės ir skaitmeninės patirties derinimas.
- **Žaidybinio mokymosi metodas:** žaidimo principų taikymas siekiant skatinti įsitraukimą.
- **Patirtinis mokymasis:** mokymasis veikiant, apmąstant ir kartojant.
- **Scenarijais grįstas mokymasis (SBL):** besimokantieji naviguoja realistiškuose, išsišakojančiuose scenarijuose, kurie imituoja darbo vietos ar bendruomenės iššūkius.

Scenarijumi grįstas mokymasis (SBL)

yra ypač veiksmingas ugdant žaliuosius įgūdžius. Jis:

- suteikia besimokantiems sudėtingų, kontekstualių iššūkių.
- skatina priimti sprendimus ir apmąstyti poveikį aplinkai.
- integruoja tokius bendruosius įgūdžius kaip tvarumo suvokimas, etinis mąstymas ir problemų sprendimas.

3. TRANSVERSALIŲ ŽALIŲJŲ ĮGŪDŽIŲ UGDYMO METODAI

Transversalieji žalieji įgūdžiai apima platų kompetencijų rinkinį, leidžiantį asmenims prisidėti prie tvaraus vystymosi įvairiuose sektoriuose ir kontekstuose.

Šie įgūdžiai pasižymi: tarpdisciplininėmis žiniomis, kritiniu mąstymu, problemų sprendimu, bendradarbiavimu ir etiniu mąstymu.

Tarpdisciplininės žinios:	Aplinkos, socialinių ir ekonominių sistemų tarpusavio ryšio supratimas.
Kritinis mąstymas:	Informacijos analizė ir vertinimas, siekiant priimti pagrįstus sprendimus, skatinančius tvarumą.
Problemų sprendimas:	Novatoriškų sprendimų kūrimas sudėtingoms aplinkosaugos problemoms spręsti.
Bendradarbiavimas:	Efektyvus darbas su įvairiomis komandomis siekiant bendrų tvarumo tikslų.
Etinis mąstymas:	Atsižvelgimas į sprendimų ir veiksmų etines pasekmes aplinkai ir visuomenei.

Nėra universalios žaliųjų transversaliųjų įgūdžių klasifikacijos, nes skirtingi sektoriai ir šalys taiko savo metodus ir prioritetus. Tačiau ESCO pateiktas apibrėžimas siūlo Europoje pripažintą ir nuoseklų standartą, taikomą visuose ekonomikos sektoriuose, palaikant kompetencijų perkeliamumą tarp pramonės šakų ir tarnaujant kaip patikimu pagrindu, kuriant mokymo programas ir švietimą, skirtą žaliajai ekonomikai.

ŽALIEJI ĮGŪDŽIAI

TRANSVERSALIEJI ŽALIEJI ĮGŪDŽIAI APIBRĖŽIAMO PAGAL EUROPOS DAUGIAKALBĘ ĮGŪDŽIŲ, KOMPETENCIJŲ IR PROFESIJŲ KLASIFIKACIJĄ (ESCO) KATEGORIJOJE T6 „GYVENIMO ĮGŪDŽIAI IR KOMPETENCIJOS“ IR T6.2 „APLINKOSAUGOS ĮGŪDŽIŲ IR KOMPETENCIJŲ TAIKYMAS“:

IMTIS VEIKSMŲ BIOLOGINEI ĮVAIROVEI IR GYVŪNŲ GEROVEI SKATINTI

elgtis taip, kad padėti išlaikyti stabilias ekosistemas ir kovoti su masiniu rūšių išnykimu, pavyzdžiui, sąmoningai pasirenkant mitybą, kuri remia ekologiško maisto gamybą ir gyvūnų gerovę.

IMTIS VEIKSMŲ NEIGIAMAM VARTOJIMO POVEIKIUI SUMAŽINTI

taikyti principus, politiką ir reglamentus, kuriais siekiama aplinkosauginio tvarumo, įskaitant atliekų kiekio, energijos ir vandens suvartojimo mažinimą, produktų pakartotinį naudojimą ir perdirbimą bei įsitraukimą į dalijimosi ekonomiką

IMTIS VEIKSMŲ TARŠAI MAŽINTI

taikyti priemones, mažinančias oro, triukšmo, šviesos, vandens ar aplinkos taršą, pavyzdžiui, naudojantis viešuoju transportu, nepaliekant atliekų gamtoje, mažinant nereikalingą šviesos ir triukšmo emisiją, ypač nakties metu

SUDOMINTI KITUS APLINKAI NEKENKSMINGU ELGESIU

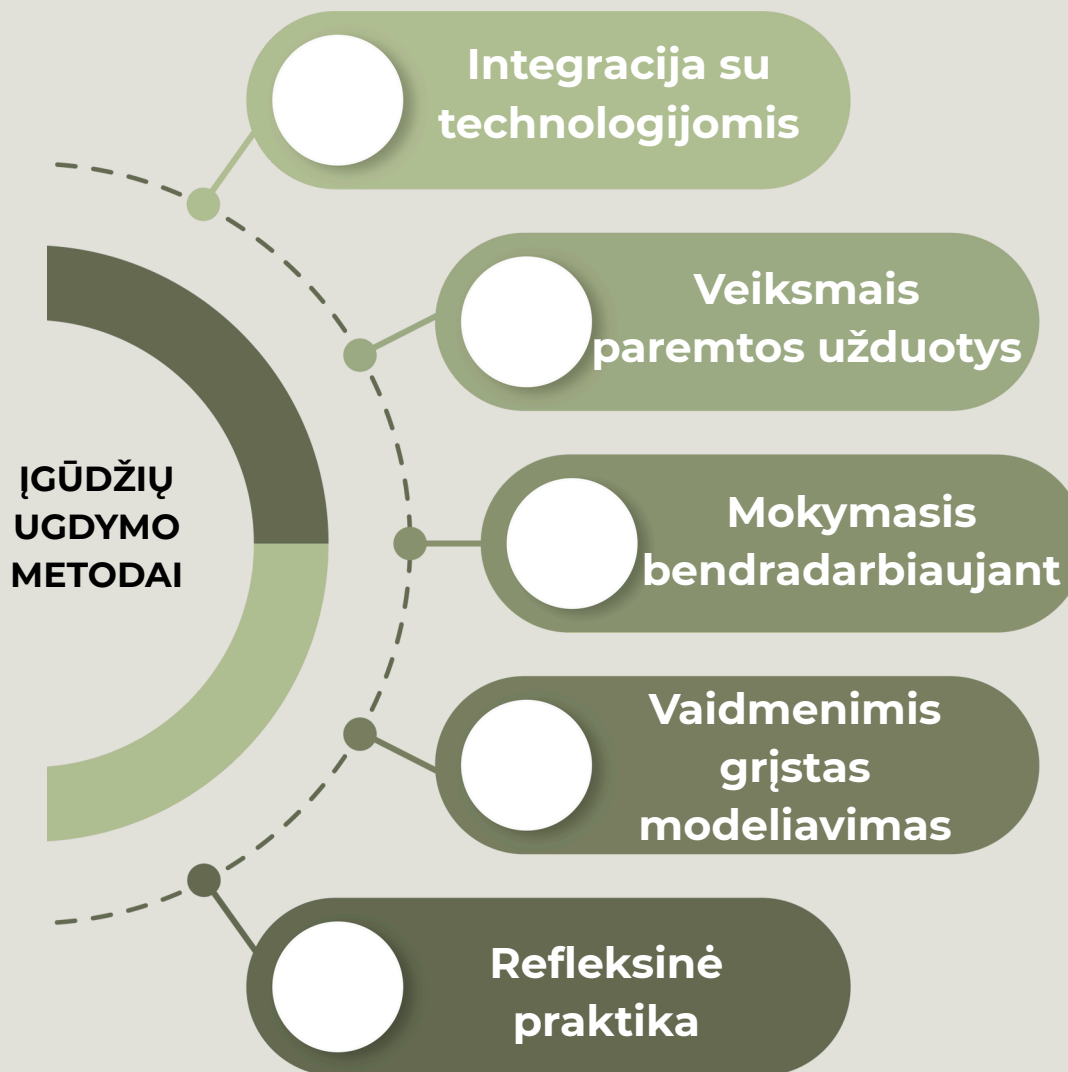
viešinti ir skatinti aplinkai palankią elgseną socialiniuose tinkluose ir darbe

ĮVERTINTI ASMENINIO ELGESIO POVEIKĮ APLINKAI

kasdieniame gyvenime laikytis į tvarumą orientuoto požiūrio ir apmąstyti savo asmeninį ekologinį požiūrį bei savo elgesio poveikį aplinkai

Transversalieji žaliieji įgūdžiai yra tarpdisciplininės kompetencijos, padedančios besimokantiejiems spręsti aplinkosaugos iššūkius įvairiuose kontekstuose.

Pav. 3: Įgūdžių ugdymo metodai

Šių įgūdžių lavinimo būdai apima:

1. **Veiksmams paremtas užduotis:** skatinkite besimokančiuosius analizuoti vartojimo modelius, įgyvendinti ekologiškus sprendimus arba dalyvauti biologinės įvairovės projektuose.
2. **Mokymąsi bendradarbiaujant:** ugdykite komandinio darbo ir bendravimo įgūdžius sprendžiant problemas grupėse ir atliekant bendrą projektinį darbą.
3. **Refleksinę praktiką:** įtraukite žurnalus, diskusijas ir grįžtamojo ryšio ciklus, kurie padeda besimokantiejiems įvertinti savo poveikį aplinkai.
4. **Vaidmenimis grįstą modeliavimą:** sukurkite realius vaidmenis (pvz., turizmo vadybininko, tvarumo pareigūno), kad jie galėtų praktikuotis priimdami sprendimus, turinčius ekologinių pasekmių.
5. **Integraciją su technologijomis:** naudokite skaitmeninius įrankius išteklių naudojimui stebėti, modeliavimui ar virtualioms tvarios veiklos ekskursijoms.

Reikėtų atsižvelgti į keletą geriausios praktikos pavyzdžių, kaip ugdyti universalius žaliuosius įgūdžius:

Bendradarbiavimo mokymosi aplinka: komandinio darbo ir bendradarbiavimo skatinimas padeda besimokantiejiems lavinti tarpasmeninius įgūdžius ir suprasti įvairius požiūrius. Grupiniai projektai, orientuoti į tvarumą, gali sustiprinti šias kompetencijas.

Patirtinio mokymosi galimybės: praktinės patirties, pavyzdžiui, stažuočių ar išvykų, suteikimas leidžia besimokantiejiems pritaikyti teorines žinias praktinėje aplinkoje, sustiprinant jų supratimą apie tvarumo sąvokas.

Nuolatinis profesinis tobulėjimas pedagogams: mokytojų ir lektorių žaliųjų įgūdžių mokymas užtikrina, kad jie būtų pasirengę teikti veiksmingą tvarumo ugdymą ir įkvėpti besimokančiuosius taikyti tvarią praktiką.

Tvarumo integravimas į mokymo programų kūrimą: profesinio mokymo programos turėtų įtvirtinti tvarumo principus visuose dalykuose, ne tik tuose, kurie tradiciškai siejami su aplinkosaugos studijomis. Šis holistinis požiūris užtikrina, kad visi besimokantieji įgytų reikiamų kompetencijų, kad prisidėtų prie tvaraus vystymosi.

Projektinis mokymasis ir problemų sprendimas (PBL): PBL įgyvendinimas leidžia besimokantiejiems spręsti realaus pasaulio tvarumo iššūkius, ugdant kritinį mąstymą ir problemų sprendimo įgūdžius. Pavyzdžiui, besimokantieji galėtų dirbti su projektais, kuriais siekiama sumažinti energijos suvartojimą vietos bendruomenėse.

4. KAIP KURTI AKTYVAUS MOKYMOSI PATIRTIS PROFESINIAME MOKYME (VET)

Veiksmingų aktyvaus mokymosi patirčių kūrimas profesiniame mokyme (VET) reikalauja kruopštaus planavimo, suderinamumo su mokymosi rezultatais ir besimokančiųjų būsimos darbo aplinkos įvertinimo.

Pav. 4: Pagrindiniai mokymo plano kūrimo žingsniai

Kitame skyriuje išsamiau aprašomi aktyvaus mokymosi patirties kūrimo žingsniai pedagogams, kurie susiejami su pedagoginiais principais, praktiniais pavyzdžiais ir priemonėmis, skirtomis žaliųjų įgūdžių ugdymui.

Aiškūs mokymosi rezultatų apibrėžimas yra pirmas ir svarbiausias žingsnis. Rezultatai turėtų apibūdinti, ką besimokantieji žinos, gebės daryti ir vertins veiklos pabaigoje. Kuriant juos:

- **Derinkite savo veiklą** su tokiomis **sistemomis** kaip **ESCO** ir „**GreenComp**“, daugiausia dėmesio skirdami žaliesiems įgūdžiams, tokiems kaip atliekų mažinimas, energijos vartojimo efektyvumas ar etiškas tiekimas.
- **Naudokite Bloomo taksonomiją**, kad siektumėte aukštesnio lygio įgūdžių – analizės, vertinimo ir kūrimo – o ne paprasto įsiminimo ar supratimo.
- **Atsižvelkite į besimokančiųjų ankstesnes žinias** ir kaip veikla jas papildys

Pavyzdžiui: „Besimokantysis galės parengti planą, kaip sumažinti vandens suvartojimą viešbutyje 10%.“

Aktyvaus mokymosi metodo pasirinkimas turėtų atspindėti mokymosi tikslus, užduoties sudėtingumą, grupės dydį ir turimą laiką bei išteklius. Kiekvienas metodas turėtų suteikti besimokantiems galimybių aktyviai įsitraukti, taikyti žaliuosius įgūdžius ir apmąstyti savo patirtį.

Ką reikėtų apsvarstyti renkantis metodus:

- **Besimokančiojo profilis:** Iki-profesinio ugdymo besimokantieji gali būti labiau įsitraukę į užduotis, susijusias su realiomis darbo situacijomis, o bendrojo lavinimo besimokantieji dažnai geriau reaguoja į bendruomenės ar interesais pagrįstus kontekstus.
- **Grupės dinamika:** Mažos grupės nuo dviejų iki keturių dalyvių paprastai yra veiksmingiausios. Ilgesnėms veikloms konkrečių vaidmenų paskirstymas padeda užtikrinti subalansuotą dalyvavimą ir atskaitomybę.
- **Mokymosi kontekstas:** Metodai turėtų atitikti turimą laiką, erdvę ir klasės dydį – pavyzdžiui, kolegų mokymas gali tikti didelėms grupėms, o dėlionės ar akvariumo (angl. fishbowl) metodai gerai veikia mažesnio tipo seminaruose.
- **Mokymosi iššūkis:** Veikla turėtų būti skirta sudėtingiausiems ar konceptualiai reikliems temos aspektams, o ne tam, ką besimokantieji jau laiko lengvais aspektais.

Praktinis pavyzdys:

- Scenarijais grįstas mokymasis, vaidmenų žaidimai, seminarai, projektai, išvykos į vietą arba mišrūs formatai.
- Scenarijai ir projektai turėtų atkartoti realaus pasaulio profesinio mokymo iššūkius. Šakotosios užduotys skatina sprendimų priėmimą, kritinį mąstymą ir problemų sprendimą.

Pavyzdys: Maitinimo srityje besimokantieji gali rinktis tarp porcijų dydžio mažinimo (maisto švaistymo mažinimo) arba meniu įvairovės mažinimo, o tai gali turėti įtakos klientų pasitenkinimui. Tokios autentiškos užduotys susieja teoriją su praktika ir skatina taikyti žaliuosius įgūdžius.

03

3 žingsnis: **Integracija su kitais klasės elementais**

Aktyvaus mokymosi patirtis turėtų atitikti bendrą mokymų eigą, perėjimus ir vertinimus. Tikrasis mokymasis įvyksta tada, kai teorija yra įsisavinama ir taikoma. Pratimų susiejimas su užduotimis, egzaminais ar platesniais kurso tikslais didina įsitraukimą.

Teminis požiūris padeda integruoti pratimus tarp užsiėmimų, susiejant juos su pagrindine tema – pavyzdžiui, tvariu turizmu, energijos vartojimo efektyvumu ar atliekų mažinimu – ir sustiprinant aktualumą, žinių integravimą ir nuoseklių žaliųjų įgūdžių taikymą.

04

4 žingsnis: **Pasiruošimas veiklai**

Pasiruošimas yra labai svarbus tiek pedagogams, tiek besimokantiejiems.

Lektoriaus pasiruošimas:

- Nustatyti, ar reikalingi užvedantys klausimai, trumpos paskaitos, skaitiniai, viktorinos ar dalomoji medžiaga.
- Susipažinti su konstruktyvistiniais ir aktyvaus mokymosi principais ir išnagrinėti papildomus metodus.

Besimokančiojo pasiruošimas:

- Užtikrinti, kad besimokantieji turėtų reikiamų bendrųjų žinių, medžiagą ar parengiamąjį darbą.

Klasės aplinka:

- Sutvarkyti fizinės arba virtualios erdves, kad būtų palaikoma komunikacija.
- Apdairiai išbandyti ir integruoti technologijas, pasiruošiant atsargines alternatyvas.

Geriausias būdas sužinoti apie aktyvų mokymąsi – tai pamatyti jį veikiant realiai. Jei turite kolegą, kuris taiko aktyvaus mokymosi metodus, stebėkite jo užsiėmimus ir aptarkite jo mokymo būdą.

05

5 žingsnis: **Logistikos suplanavimas**

- Kiekvienai pratimo daliai skirti laiko ir užtikrinti sklandų perėjimą prie kitos dalies (pvz., naudodami laikmačius ar muziką).
- Stebėti besimokančiųjų pažangą, užduoti patikslinančius klausimus ir pateikti atsiliepimus.
- Pabaigoje įtraukti refleksijos ar rašymo pertraukas, kad įtvirtinti žinias.

Vertinimas turėtų apimti formuojamąjį (vertinimą mokymuisi) ir apibendrinamąjį (mokymosi vertinimą) metodus.

Veiksmingi vertinimo metodai aktyvaus mokymosi kontekstuose apima:

- Rubrikas struktūrizuotam projektų ir scenarijų veiklos vertinimui.
- Mokymosi portfelius, kuriuose kaupiami mokinių rezultatai ir refleksijos.
- Savęs ir kolegų vertinimą, siekiant skatinti atsakomybę ir metakogniciją.
- Tiesioginį darbo vietos simuliacijų ar pristatymų stebėjimą.
- Su tvarumu susijusiems ilgūdžiams galima įtraukti autentiškus rodiklius, pavyzdžiui, matuoti faktinį atliekų kiekio sumažinimą arba stebėti siūlomą energijos taupymą.

Efektyvus įvadas sudaro sąlygas įsitraukimui. Lektoriai turėtų aiškiai paaiškinti veiklos tikslą, numatomus mokymosi rezultatus ir kaip tai susiję su platesniais kurso tikslais, įskaitant žaliųjų ilgūdžių ugdymą.

Besimokantieji gauna naudos, kai supranta, kodėl veikla yra svarbi. Trumpi parengiamieji pokalbiai, užduotys ar refleksijos klausimai gali aktyvuoti ankstesnes žinias ir sužadinti smalsumą. Susiejus pratimą su besimokančiųjų patirtimi, karjeros siekiais ar ankstesniais kursiniais darbais, stiprėja motyvacija ir vidinis susidomėjimas.

Atviros ir saugios mokymosi aplinkos kūrimas yra būtinas siekiant maksimaliai padidinti aktyvaus mokymosi naudą. Besimokantieji turėtų jausti, kad klasė yra svetinga erdvė, kurioje jie gali išreikšti pasimetimą, daryti klaidas ir eksperimentuoti su naujais metodais. Lektoriai gali puoselėti šią aplinką pabrėždami, kad aktyvus mokymasis yra augimo priemonė, vertindami įvairius požiūrius ir laikydami klaidas natūralia mokymosi dalimi.

Refleksija įtvirtina mokymąsi ir užtikrina, kad ilgūdžiai būtų perkelti už klasės ribų. Taikomi tokie metodai kaip refleksijos žurnalai, grįžtamojo ryšio vertinimo kriterijai ir grupinės aptarimo sesijos. Skaitmeninės platformos, tokios kaip „Padlet“, „Moodle“ forumai ar „Mentimeter“, taip pat gali padėti teikti grįžtamąjį ryšį ir refleksiją.

Pav. 5: Veiksmų-refleksijos-grįžtamojo ryšio-tobulinimo ciklas

Pedagogo vaidmuo

Pedagogas veikia kaip moderatorius. Jo užduotys apima:

- Padėti besimokantiejiems atlikti užduotis nediktuojuojant sprendimų.
- Sukurti saugią erdvę eksperimentuoti ir mokytis iš klaidų.
- Skatinti bendradarbiavimą, dialogą ir kritinį mąstymą.
- Teikti grįžtamąjį ryšį, susijusį su darbo vietos ir tvarumo kontekstais.

Įrankiai ir ištekliai

Pedagogai gali panaudoti šiuos įrankius ir išteklius aktyvaus mokymosi planavimui tobulinti:

- Skaitmeninės simuliacijos ir skaičiuoklės (pvz., anglies pėdsako įrankiai, energijos vartojimo stebėjimo priemonės) – leidžia besimokantiejiems įvertinti realų poveikį tvarumui.
- Žaidimų platformos – didina motyvaciją ženkleliais ir taškais.
- Internetinės bendradarbiavimo erdvės („Padlet“, „Miro“, „Google Docs“) – skatina bendradarbiavimą ir dalijimąsi.
- Tvarumo duomenų rinkiniai ir analizės rodikliai – leidžia spręsti problemas remiantis įrodymais.

Praktiniai žaliųjų įgūdžių pavyzdžiai profesiniame mokyme (VET)

- **Atliekų tvarkymo scenarijus:** Besimokantieji kuria intervencijas, skirtas sumažinti maisto švaistymą prie viešbučio savitarnos stalo, sprenddami tarp meniu koregavimo, porcijų kontrolės ir perdirbimo iniciatyvų.
- **Energijos vartojimo efektyvumo reali užduotis:** Besimokantieji apsilanko įstaigoje, išmatuoja energijos suvartojimą ir siūlo įgyvendinamus patobulinimus, atlikdami sąnaudų ir naudos analizę.
- **Etiškos tiekimo grandinės vaidmenų žaidimas:** Grupės veikia kaip pirkimų pareigūnai, rinkdamosi tiekėjus, atsižvelgdamos į poveikį aplinkai ir socialinę atsakomybę.
- **Tvaraus turizmo projektas:** Besimokantieji parengia kelionių paketą, kuris sumažina anglies pėdsaką, pirmenybę teikdami ekologiškam transportui ir vietiniams tiekėjams.

Aktyvaus mokymosi patirčių kūrimas profesiniame mokyme yra ir pedagoginis, ir praktinis uždavinys. Derindami tvirtus teorinius pagrindus, autentiškus į darbo vietą orientuotus scenarijus ir įvairius vertinimo metodus, pedagogai gali sukurti įtaigias mokymosi galimybes. Kai žalieji įgūdžiai yra integruojami visame šiame procese, besimokantieji yra geriau pasirengę prasmingai prisidėti prie tvarios savo profesijų ateities.

Kaip kurti aktyvaus mokymosi patirtį specialių poreikių turintiems besimokantiejiems profesiniame mokyme (VET)

Aktyvios mokymosi patirties projektavimas profesiniame mokyme reikalauja sąmoningų strategijų, užtikrinančių, kad visi besimokantieji, ypač tie, kurie susiduria su socialinėmis, ekonominėmis, kalbinėmis ar prieinamumo kliūtimis, galėtų visapusiškai dalyvauti ir gauti naudos. Aktyvus mokymasis turėtų suteikti specialių poreikių turintiems besimokantiejiems galimybę įsitraukti, taikyti ir perkelti įgūdžius realaus pasaulio kontekstuose.

1

Padarykite mokymąsi prieinamą visiems

Kai kuriems besimokantiejiems gali kilti sunkumų skaitant, kalbant, pasitikint savimi ar naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis. Siekiant įtraukti visus:

- Naudokite vaizdinę medžiagą, vaizdo įrašus, pristatymus ir realius įrankius sąvokoms paaiškinti.
- Duokite nuoseklias (pagal planą) užduotis, kurios sklandžiai pereina nuo paprastų prie sudėtingesnių.
- Suskirstykite besimokančiuosius poromis į bendraamžių arba draugų sistemas, kad jie galėtų padėti vieni kitiems.
- Kurkite nebrangius, praktinius projektus, kuriuos besimokantieji galėtų lengvai pakartoti namuose arba savo bendruomenėje.
- Patikrinkite, ar skaitmeninė medžiaga ir klasės yra prieinamos (pavyzdžiui, didelis šriftas, subtitrai, rampos, aiškūs ženklai).

Įtraukimas ugdo įsitraukimą, pasitikėjimą savimi ir užtikrina, kad kiekvienas besimokantysis galėtų praktikuoti ir įvaldyti realaus pasaulio įgūdžius.

2

Planuokite aktyvų mokymąsi pagal savo tikslus

Geras aktyvus mokymasis prasideda nuo aiškių rezultatų. Pagalvokite, ką besimokantieji turi padaryti iki užsiėmimo pabaigos, ir suplanuokite veiklas, kurios juos ten nuvestų.

- Sutelkite dėmesį į pagrindinius įgūdžius ir žinias, kurių jūsų besimokantiejiems labiausiai reikia.
- Paaiškinkite, kodėl kiekviena veikla yra svarbi ir kaip ji susijusi su jų būsimu darbu.
- Kad atsirastų vietos praktiniam darbui, sutrumpinkite paskaitų laiką ir pašalinkite mažiau svarbų turinį.
- Prieš pamoką paprašykite besimokančiųjų trumpai paskaityti, pažiūrėti vaizdo įrašą arba atsakyti į trumpą testą, kad jie atvyktų pasiruošę praktikai.
- Reguliariai darykite pertraukas savo paaiškinimuose diskusijoms ar trumpoms užduotims (pavyzdžiui, „apsisuk ir kalbėk“ arba problemų sprendimui mažose grupėse).
- Nuosekliai naudokite aktyvų mokymąsi, kad besimokantieji kiekvieną kartą žinotų, ko tikėtis.

3

Palaikykite dalyvavimą ir atskaitomybę

Parodykite besimokantiesiems, kad dalyvavimas yra svarbus ir kad jų idėjos yra svarbios.

- Už prisijungimą siūlykite dalyvavimo taškus arba pažangos žymas.
- Paprašykite besimokančiųjų pateikti trumpos savirefleksijos – savo darbo nuotrauką, trumpą užrašą arba atsakymų kortelę sesijos pabaigoje.
- Besimokantiesiems dirbant, vaikščiokite po kambarį, atsakykite į klausimus ir stebėkite, kaip jie mąsto.
- Teikite savalaikius atsiliepimus – pabrėžkite gerus darbus ir išaiškinkite dažniausiai pasitaikančias klaidas.
- Skatinkite kolegų atsiliepimus trumpų diskusijų arba mažų grupių apžvalgų metu.
- Šie žingsniai padeda besimokantiesiems jaustis matomiems, vertinamiems ir atsakingiems už savo pažangą.

4

Ugdykite pasitikėjimą savimi nuo pat pradžių

Specialių poreikių turintiems besimokantiesiems dažnai reikia papildomo padrąsinimo, kad jie galėtų aktyviai dalyvauti. Nuo pat pirmos dienos kurkite teigiamą toną.

- Informuokite besimokančiuosius, kad kursai apims praktines, interaktyvias veiklas.
- Paašškinkite, kaip aktyvus mokymasis padeda jiems būti sėkmingiems mokymuose ir realiame darbe.
- Pradėkite nuo paprastų ledlaužių ar komandinio darbo užduočių, kad sustiprintumėte pasitikėjimą ir komfortą.
- Pasidalykite kitų besimokančiųjų, kurie sėkmingai dirbo praktiškai, sėkmės istorijomis.
- Pripažinkite pastangas ir tobulėjimą, o ne tik puikius rezultatus.
- Pasitikėjimas savimi auga, kai besimokantieji jaučiasi palaikomi ir mato realią savo įgūdžių pažangą.

5

Išlikite realūs ir aktualūs

Profesinio mokymosi besimokantieji yra motyvuoti, kai veikla tiesiogiai susijusi su jų būsimu darbu.

- Naudokite autentiškas problemas, įrankius ir aplinką iš realios darbovietės.
- Kurkite mini projektus arba vaidmenų žaidimus, kurie atspindėtų realias darbo situacijas.
- Skatinkite besimokančiuosius pritaikyti užduotis prie savo bendruomenės arba karjeros tikslų.
- Kai tik įmanoma, pakvieskite vietos darbdavius arba prekybininkus pasidalyti įžvalgomis arba pateikti grįžtamąjį ryšį.
- Realistiškas mokymosi būdas padeda specialių poreikių turintiems besimokantiesiems pamatyti savo pastangų prasmę ir išlikti motyvuotiems.

5. TRANS4GREEN PROJEKTE IŠMOKTOS PAMOKOS

TRANS4GREEN siekia integruoti žaliuosius įgūdžius į turizmo profesinį mokymą (VET) Bulgarijoje, Turkijoje ir Lietuvoje, tokiu būdu stiprinant besimokančiųjų gebėjimus kurti tvarią karjerą.

Įgyvendinant TRANS4GREEN projektą, buvo sukurti pagrindiniai rezultatai, skirti paremti žaliųjų įgūdžių integravimą į turizmo profesinį mokymą (VET) Bulgarijoje, Lietuvoje ir Turkijoje. Kūrimo procesas vyko pagal nuoseklius analizės, projektavimo ir testavimo etapus.

Pradinis tyrimas nustatė galimybes įtraukti žaliasias kompetencijas į esamas turizmo mokymo programas

Ataskaita „BŪDAI, TRANSVERSALIŲ ŽALIŲJŲ ĮGŪDŽIŲ INTEGRACIJAI Į TURIZMO PROFESINĮ MOKYMĄ IR ŠVIETIMĄ BULGARIJOJE, TURKIJOS IR LIETUVOJE“

Tuo vadovaujantis, buvo sukurta žaliųjų įgūdžių mokymo metodika, taikant aktyvaus mokymosi metodus ir apimanti šešias pagrindines temas – vieną įvadinę ir penkias, orientuotas į ESCO apibrėžtus transversaliuosius žaliuosius įgūdžius. Kiekvienai temai buvo apibrėžti mokymosi tikslai, numatomi rezultatai ir mokymo turinys.

HOLISTINĖ TRANSVERSALIŲJŲ ŽALIŲJŲ ĮGŪDŽIŲ MOKYMO METODIKA TURIZMO PROFESINIAME MOKYME

Metodiką papildė TRANS4GREEN įrankių rinkinys – mokymo išteklių rinkinys, kurį galima įsigyti dviem versijomis – įprastai besimokantiems ir asmenims iš pažeidžiamų grupių. Į rinkinį įeina pristatymai, mokymo scenarijai trims pagrindinėms turizmo profesijoms (viešbučio administratorius, padavėjas/barmenas ir kelionių agentūros organizatorius), savarankiško mokymosi medžiaga ir vertinimo įrankiai.

TRANS4GREEN ĮRANKIŲ RINKINYS

TRANS4GREEN metodika ir įrankių rinkinys buvo išbandyti per pilotinių sesijų ciklą su skirtingomis tikslinėmis grupėmis – įprastais pirminio profesinio mokymo (IVET) besimokančiais Turkijoje, tęstinio profesinio mokymo (CVET) besimokančiais Lietuvoje ir specialiųjų poreikių turinčiais (VET/LLL) besimokančiais Bulgarijoje. Pilotinių sesijų rezultatai patvirtino projekto rezultatų veiksmingumą ir praktinį naudingumą.

Dabartinės gairės žaliųjų įgūdžių mokymų organizavimui profesiniame mokyme, taikant aktyvius mokymosi metodus, kuriose pateikiami aiškūs praktiniai šio požiūrio taikymo žingsniai, yra paskutinis elementas, užtikrinantis sąlygas veiksmingai žaliųjų įgūdžių mokymo integracijai.

Pilotinės TRANS4GREEN įrankių rinkinio sesijos suteikė vertingų įžvalgų apie tai, kaip aktyvaus mokymosi metodai gali būti veiksmingai naudojami ugdant bendruosius žaliuosius įgūdžius tarp turizmo sferos besimokančiųjų. Remiantis lektorių ir dalyvių atsiliepimais, siūlomos šios praktinės rekomendacijos, kaip jas įgyvendinti ateityje:

1

Kiekvieno užsiėmimo metu susitelkite į vieną temą

Venkite derinti kelias temas per vieną dieną. Besimokantieji linkę prarasti susikaupimą, kai vienu metu pateikiama per daug naujos medžiagos. Koncentruotas požiūris leidžia giliau suprasti, apmąstyti ir prasmingai diskutuoti viena tema.

2

Naudokite interaktyvias ir aktualias užduotis

Siekiant išlaikyti įsitraukimą, integruokite praktinius pratimus, kurie tiesiogiai susiję su besimokančiųjų realaus gyvenimo ar profesiniu kontekstu (pvz., viešbutis, restoranas, kelionių agentūra, renginių organizavimas). Tokios veiklos kaip scenarijais grįstas sprendimų priėmimas, atvejo analizė ar trumpi tvarumo iššūkiai palaiko aukštą energijos ir dėmesio lygį.

3

Skatinkite draugišką konkurenciją

Įtraukite žaidimo elementų, tokių kaip viktorinos, nedideli konkursai ar komandiniai iššūkiai. Tai ne tik suteikia mokymosi patirčiai dinamiškumo, bet ir padeda įtvirtinti žinias pozityviu ir motyvuojančiu būdu.

4

Pateikite aiškias instrukcijas ir lūkesčius

Kai kurie dalyviai pastebėjo neužtikrintumą užsiėmimų pradžioje. Kiekvieną veiklą pradėkite aiškiai paaiškindami jos tikslus, laukiamus rezultatus ir laiko apribojimus. Tai padidina pasitikėjimą savimi ir užtikrina sklandesnį dalyvavimą.

5

Skirkite pakankamai laiko refleksijai ir diskusijai

Besimokantieji gauna didelės naudos dalindamiesi savo nuomonėmis ir patirtimi. Po kiekvienos veiklos suplanuokite trumpas pertraukėles refleksijai arba grupinius aptarimus, kad teorija būtų susieta su praktika ir sustiprintų mokymosi rezultatus.

6

Prisitaikykite prie skirtingų besimokančiųjų išsilavinimų ir lygių

Dalyviai turi skirtingą profesinę patirtį ir aplinkosauginį sąmoningumą. Lektoriai turėtų iš anksto įvertinti ankstesnes žinias ir atitinkamai pritaikyti paaiškinimus ar pavyzdžius, kad užtikrintų dalyvių įsitraukimą ir mokymų aktualumą.

7

Subalansuokite skaitmeninius įrankius ir asmeninį bendravimą

Nors internetinė medžiaga ir vaizdo įrašai yra naudingi, tačiau per ilgą laiką prie ekranų gali sumažinti susikaupimą. Kai įmanoma, derinkite skaitmeninius įrankius su praktiniu grupiniu darbu, vaidmenų žaidimais ar stebėjimo užduotimis realioje aplinkoje.

8

Palaikykite mokymosi aplinką palaikančią ir įkvepiančią

Besimokantieji geriau reaguoja atmosferoje, kuri skatina smalsumą, atvirumą ir kūrybiškumą. Teigiamas grįžtamasis ryšys ir neteisiantis požiūris padeda dalyviams eksperimentuoti ir laisviau dalytis idėjomis.

9

Naudokite realius pavyzdžius iš turizmo pramonės

Sujunkite mokymosi veiklas su vietine ar tarptautine geriausia tvaraus turizmo praktika. Tai padeda besimokantiejiems pamatyti, kaip žaliuosius įgūdžius galima tiesiogiai pritaikyti būsimose darbo vietose.

10

Rinkite grįžtamąjį ryšį ir nuolat jį pritaikykite

Po kiekvieno užsiėmimo paprašykite trumpų refleksijų arba trumpo grįžtamojo ryšio. Nuolatinis tobulėjimas, pagrįstas besimokančiųjų patirtimi, užtikrina, kad mokymai išliktų aktualūs, praktiški ir įtraukiantys.

NUORODOS IR ŠALTINIAI:

- 1.Sathishkumar, T. (2025), Paimta iš: https://www.linkedin.com/posts/cmdmilkymist_sustainability-isnt-just-a-buzzword-it-activity-7305424848963477504-jjzD/
- 2.Europos Komisija. (2022). Žaliasis švietimas. Paimta 2025 m. rugsėjo 26 d. iš: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/green-education>
- 3.Pagrindiniai skirtumai. (n.d.). Skirtumas tarp aktyvaus ir pasyvaus mokymosi. Paimta 2025 m. rugsėjo 26 d. iš: <https://keydifferences.com/difference-between-active-and-passive-learning.html>.
- 4.Kornelio universitetas, Mokymo inovacijų centras (n. d.). Aktyvus mokymasis. Paimta 2025 m. rugsėjo 29 d. iš: <https://teaching.cornell.edu/teaching-resources/active-collaborative-learning/active-learning>.
- 5.Ruijuan, L., Srikhao, S., Jantharajit N. (2024), Nuo klasės iki karjeros: profesinio mokymo stiprinimas bendradarbiaujant ir aktyviai mokantis, Švietimo ir švietimo plėtros žurnalas: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1457022.pdf>
- 6.Vanderbilto universitetas, Mokymo centras (2018-2019), Aktyvaus mokymosi atmintinė. Paimta 2025 m. spalio 1 d. iš: <https://cdn.vanderbilt.edu/vu-wp0/wp-content/uploads/sites/59/2019/04/22143029/Active-Learning-Cheat-Sheet.pdf>
- 7.Black, P., & Wiliam, D. (1998). Vertinimas ir mokymasis klasėje. Vertinimas švietime: principai, politika ir praktika, 5(1), 7–74. <https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
- 8.Prince, M. (2004). Ar aktyvus mokymasis veikia? Tyrimo apžvalga. Inžinerinio švietimo žurnalas, 93(3), 223–231. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2004.tb00809.x>
- 9.Sadler, D. R. (1989). Formuojamasis vertinimas ir mokymo sistemų kūrimas. Ugdymo mokslas, 18(2), 119–144. <https://doi.org/10.1007/BF00117714>
- 10.Schön, D. A. (1983). Reflektuojantis praktikas: kaip profesionalai mąsto veiksmė. Niujorkas: „Basic Books“: https://raggeduniversity.co.uk/wp-content/uploads/2025/03/1_x_Donald-A.-Schon-The-Reflective-Practitioner_How-Professionals-Think-In-Action-Basic-Books-1984_redactedadaa_compressed3.pdf

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Deklaracija dėl autorių teisių:

Šis darbas yra licencijuotas pagal “Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0” tarptautinę licenciją. Jūs galite laisvai:

§ dalintis — kopijuoti ir platinti medžiagą bet kokia laikmena ar formatu

§ pritaikyti — perdaryti, transformuoti ir remtis medžiaga

toliau nurodytomis sąlygomis:

- Priskyrimo – turite nurodyti atitinkamą šaltinį, pateikti nuorodą į licenciją ir nurodyti, ar buvo atlikti pakeitimai. Galite tai padaryti bet koku pagrįstu būdu, bet ne tokiu, kuris leistų manyti, kad licencijos suteikėjas pritaria jums arba jūsų naudojimui.
- Nekomercinė – negalite naudoti medžiagos komerciniais tikslais.
- Bendrinimo — jei perdarote, transformuojate ar papildote medžiagą, turite nurodyti savo indėlį pagal tą pačią licenciją kaip ir originalas.

Ataskaitoje naudojami vaizdiniai ištekliai yra sukurti ir atsisiųsti iš <https://www.canva.com>.

Projektas finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis.

Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Nacionalinės agentūros (Žmogiškųjų išteklių plėtros centro) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei ŽIPC negali būti laikomi už juos atsakingais.